

Granskning av Region Värmlands interna miljöarbete (inkl. uppföljning)

Revisionsrapport nr 2 2023

Ansvarig verksamhet	Revisionskontoret
Kontakt	Marcus Olofsson, tfn: 010 831 40 41, e-post: marcus.olofsson@regionvarmland.se
Datum	2023-04-27
Diarienummer	Rev/21015
Region Värmland Regionens hus 651 82 Karlstad	

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Inledning	6
1.1 Syfte och frågeställningar.....	6
1.2 Avgränsning	7
1.3 Revisionskriterier.....	7
1.4 Ansvarig nämnd	7
1.5 Metod	8
1.6 Bakgrund - Miljöplan	9
2. Granskningens resultat.....	10
2.1 Har Regionstyrelsen säkerställt att det finns rutiner och arbetssätt för att uppfylla kraven i Miljöbalken gällande egenkontroller och sker miljörapportering till tillsynsmyndighet?	10
2.1.1 Bedömning	12
2.2 Har styrelsen säkerställt att genomförande och uppföljning av det interna miljöarbetet sker på ett strukturerat och ändamålsenligt sätt?.....	12
2.3 Har styrelsen åtgärdat de synpunkter som lämnats i tidigare granskningar (om det fortfarande är aktuellt)?	19
3. Sammanfattande bedömning.....	20
3.1 Rekommendationer.....	21
4. Källor	22
Bilaga – Måluppfyllelse miljöarbete	23

Sammanfattning

Revisorerna har beslutat att genomföra en granskning avseende Region Värmlands interna miljöarbete. Syftet har varit att bedöma om miljöarbetet bedrivs systematiskt och ändamålsenligt utifrån beslutade mål och lagstiftning, samt att följa upp tidigare genomförda granskningar.

För att uppnå syftet med granskningen ska följande revisionsfrågor besvaras:

1. Har styrelsen säkerställt att det finns rutiner och arbetssätt för att uppfylla kraven i Miljöbalken gällande egenkontroller och sker miljörapportering till tillsynsmyndighet?
2. Har styrelsen säkerställt att genomförande och uppföljning av det interna miljöarbetet sker på ett strukturerat och ändamålsenligt sätt?
3. Har styrelsen åtgärdat de synpunkter som lämnats i tidigare granskningar (om det fortfarande är aktuellt)?

Revisionskriterier har bestått av gällande miljölagstiftning som exempelvis Miljöbalken och olika förordningar inom området, men också interna plan- och måldokument. De metoder som använts har i huvudsak bestått av granskning av relevanta styrdokument och rutiner, samt av intervjuer med olika nyckelpersoner. Även en utvärdering/enkät som utförts av Miljöteamet gällande miljöplanens arbetsgrupper har ingått i granskningen. För att besvara den andra frågeställningen har även det klassiska PDSA-hjulet fungerat som utgångspunkt för analys och bedömning.

Den sammanfattande bedömningen är att Regionstyrelsen i huvudsak tillsett att Region Värmlands interna miljöarbetet bedrivs systematiskt och ändamålsenligt.

Fråga 1.) Utifrån de iakttagelser som gjorts vid dokumentgranskning och intervjuer är bedömningen att Regionstyrelsen säkerställt att förutsättningarna (i form av rutiner och arbetssätt) för att uppfylla kraven i gällande miljölagstiftning är tillgodosedda. I granskningen framkommer att en rutin behöver uppdateras.

Fråga 2.) För att besvara den andra frågeställningen har ett särskilt fokus varit på Miljöplan 2021–2024 och styrelsens övergripande och strategiska ansvar för genomförande och uppföljning. Styrelsen bedöms i huvudsak ha säkerställt att det finns en struktur för en väl fungerande målstyrningsprocess när det gäller momenten "genomförande" respektive "uppföljning". I granskningen framkommer att kommunikation kring ansvar samt att öka medvetandegraden om miljöplanen kan stärkas. I övrigt är det viktigt att styrelsen beaktar och tillser att beslut som tas inom miljöområdet harmoniserar med varandra.

Fråga 3.) En uppföljning av tidigare granskningar har gjorts och rekommendationer har stämts av utifrån dagens förutsättningar med ny organisation osv. Styrelsen bedöms ha åtgärdat de synpunkter och rekommendationer som lämnats i tidigare granskningar och som bedömts vara relevanta för denna granskning.

Rekommendationer

Mot bakgrund av de bedömningar som gjorts utifrån respektive revisionsfråga vill revisorerna ge följande rekommendationer till Regionstyrelsen:

- Tillse att rutinen "Bestämmelser, beslut och tillstånd inom miljöområdet" uppdateras,
- Bevaka och tillse att beslut inom miljöområdet harmoniserar med miljöplanen och vice versa,
- Att stärka kommunikationen gällande innehållet i miljöplanen och ansvaret för genomförandet så att det blir bättre känt bland förtroendevalda, chefer och medarbetare i organisationen.

1. Inledning

Region Värmlands revisorer ansvarar för att granska regionens samtliga verksamheter och utifrån detta uppdrag genomförs en riskbedömning årligen, som i sin tur utgör underlag för kommande granskningsområden. Mot denna bakgrund har revisorerna aktualiserat en granskning av Region Värmlands miljöarbete. Senast en fördjupad granskning inom området genomfördes var 2015/16 inom det dåvarande landstinget. En uppföljning av den samma gjordes 2018. Sedan föregående granskningar har förutsättningarna för att bedriva miljöarbetet förändrats på olika sätt.

Genom bildandet av Region Värmland (2019) där landstinget, kommunalförbundet och Värmlandstrafik AB gick samman till en organisation har ny politisk styrning, nya uppdrag och verksamheter tillkommit. Likaså har de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 fått ett större genomslag i samhället och kommit att påverka hur organisationer på alla samhällsnivåer agerar och förhåller sig till exempelvis miljö- och klimatfrågor. Detta är även tydligt i Region Värmland genom exempelvis Regionplan 2022 som anger att allt planeringsarbete ska utgå från hållbarhetsmålen i Agenda 2030 och att verksamheten ska genomsyrras av målen. Det innebär bland annat att regionen ska minimera sitt klimatavtryck, ta ett större ansvar för vad som köps in och förbrukas, samt skapa en medvetenhet om hur olika aktiviteter påverkar miljön.

Under 2021 antog fullmäktige även Miljöplan 2021 - 2024 som är det styrdokument som mer i detalj styr regionens interna miljöarbete och är en del i att nå regionens vision om "livskvalitet i världsklass". Planen innehåller tre övergripande mål och sju målområden. Vid sidan av fullmäktiges mål och ambitioner inom miljö- och hållbarhetsområdet bedriver även Region Värmland anmälnings- och tillståndspliktiga verksamheter vilket regleras i Miljöbalken (1998:808). Detta ställer bland annat krav på egenkontroller och löpande rapportering till aktuell tillsynsmyndighet.

För att uppnå fullmäktiges mål och för att uppfylla kraven i lagstiftning och förordningar krävs bland annat att det bedrivs ett strukturerat genomförande och uppföljande arbete. Det är framför allt Regionstyrelsen som har det övergripande och strategiska ansvaret för detta arbete.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna granskning är att bedöma om Region Värmlands miljöarbete bedrivs systematiskt och ändamålsenligt utifrån beslutade mål och lagstiftning, samt att följa upp tidigare genomförda granskningar.

För att uppnå syftet med granskningen ska följande revisionsfrågor besvaras:

- Har styrelsen säkerställt att det finns rutiner och arbetssätt för att uppfylla kraven i Miljöbalken gällande egenkontroller och sker miljörapportering till tillsynsmyndighet?

- Har styrelsen säkerställt att genomförande och uppföljning av det interna miljöarbetet sker på ett strukturerat och ändamålsenligt sätt?
- Har styrelsen åtgärdat de synpunkter som lämnats i tidigare granskningar (om det fortfarande är aktuellt)?

1.2 Avgränsning

Med Region Värmlands interna miljöarbete avses främst mål och åtgärder kopplat till Miljöplan 2021 – 2024 och som är riktade inåt i organisationen. Det innebär också, som beskrevs i inledningen, att se närmare på övergripande arbete och rutiner kopplat till lagefterlevnaden inom miljöområdet.

Granskningen omfattar Regionstyrelsens uppdrag att leda och samordna det strategiska arbetet gällande det interna miljöarbetet. Det innebär att det inte sker någon fördjupad granskning av respektive nämnds genomförande av miljöarbetet och miljöplanen, vid sidan av uppföljning av nämndplaner och årsredovisningar.

1.3 Revisionskriterier

Granskningen har tagit sin utgångspunkt från följande styrande dokument och lagstiftning:

- Region Värmlands Miljöplan 2021–2024
- Regionplan 2022 och flerårsplan 2023–2024
- Regionstyrelsens nämndplan för 2022
- Styrelse och nämnders reglementen
- Miljölagstiftning, som Miljöbalk (1998:808, 26 kap. §§ 19–20), samt relevanta förordningar och föreskrifter på miljöområdet.
- Kommunallagen (2017:725), 6 kap.

Vid sidan av ovanstående dokument så tillkommer andra relevanta styrande dokument, protokoll med mera som beslutats av styrelse och nämnder.

1.4 Ansvarig nämnd

Regionstyrelsen har det övergripande ansvaret för hur Region Värmlands verksamhet bedrivs i enligt Kommunallag (2017:725). I KL kap. 6 framgår att styrelsen ska ha uppsikt över de övriga nämnderna.

I styrelsens reglemente, under avsnittet "regionstyrelsens uppgifter", framgår explicit att styrelsen ansvarar för att "...Leda och samordna det strategiska arbetet för en hållbar utveckling". I det ryms även ansvaret för det interna miljöarbetet på en strategisk nivå. Av reglementet framgår även att styrelsen äger med bindande verkan

för övriga nämnder besluta om riktlinjer för hållbar utveckling, i enlighet med 6 kap. 8 § KL.

I Regionstyrelsens nämndplan för 2022 anges att styrelsen ansvarar för att arbetet med Regionfullmäktiges effektmål "Hållbar organisation – Minskat miljöavtryck" bedrivs i hela organisationen. Regionstyrelsen ansvarar även för att hålla ihop och presentera en sammanhållen årsredovisning till fullmäktige.

I reglementen för Hälso- och sjukvårdsnämnden, Kollektivtrafiknämnden och Kultur- och bildningsnämnden anges att respektive nämnd ska "svara för frågor om hållbar utveckling inom nämndens sakområde". I Regionala utvecklingsnämndens reglemente anges att nämnden ansvarar bland annat för miljöfrågor ur ett regionalt tillväxtperspektiv. I övriga nämnders reglementen framgår inget ansvar explicit för det interna miljöarbetet.

1.5 Metod

Granskningen har utförts av Marcus Olofsson, yrkesrevisor och kvalitetssäkrare har varit Karin Selander, certifierad kommunal revisor, båda vid Region Värmlands revisionskontor. De huvudsakliga metoderna har bestått av dokumentstudier och intervjuer. Även resultatet av en enkät riktad till miljöplanens arbetsgrupper som miljöteamet genomfört i november 2022 har ingått som underlag i granskningen.

För att besvara den första frågeställningen har intervjuer samt styrande dokument som rutiner fungerat som underlag.

För att besvara den andra frågeställningen har ett särskilt fokus varit på Miljöplan 2021–2024 och styrelsens övergripande och strategiska ansvar för genomförande och uppföljning. Med det menas att granskningen inriktats på förutsättningarna för genomförande av planen samt på hur och i vilken utsträckning uppföljning sker. Då den övergripande styrningen kan sägas motsvara vad som brukar benämnas "målstyrning" (där fullmäktige beslutar om målen och verksamheten genomför aktiviteter för att uppnå målen), har det klassiska PDSA-hjulet fungerat som utgångspunkt för analys och bedömning. PDSA står för "Plan, Do, Study, Act" och är i första hand en metodik för förbättringsarbete men används här som en modell för en effektiv målstyrningsprocess då de delar många likheter. De olika momenten kan översättas till; *Planera*, *genomföra*, *följa upp* samt *förbättra*. Fokus i denna granskning är på momenten *genomförande* respektive *uppföljning*.

I momentet *genomförande* är det i detta sammanhang viktigt att:

- Uppdrag och aktiviteter är beskrivna,
- Ansvariga har utsetts,
- Det finns indikatorer för genomförandet,
- Det finns en tidplan för genomförandet.

I momenten *följa upp* är det viktigt att:

- Det sker en uppföljning av uppdrag och aktiviteter,
- Det sker en uppföljning av indikatorer och genomförande av mätning,

- Arbetets status bedöms,
- Resultatet bedöms.

Relaterat till den andra frågeställningen har även en genomgång gjorts av fullmäktiges övriga beslut som berör det interna miljöarbetet under den senaste mandatperioden (2019–2022), för att få en uppfattning om styrelsen har följt upp besluten och vilken status de har.

För att besvara den tredje frågeställningen har en genomgång gjorts av relevanta delar av den uppföljande granskning som genomfördes 2018 av revisionskontoret.

Samtliga intervjuade personer har fått möjlighet att sakgranska rapporten och återkomma med synpunkter.

1.6 Bakgrund - Miljöplan

Miljöplan 2021 – 2024 antogs av fullmäktige 2021 (RF § 80) och har därefter kompletterats med ytterligare definitioner och omformuleringar av fyra mål i fullmäktige 2022 (RF § 52). I planen anges att mål- och ambitionsnivåer har tagits fram i bred samverkan med såväl verksamheter som förtroendevalda inom Region Värmland.

I planen anges att den gäller för alla verksamheter och att målen är relevanta för samtliga medarbetare, chefer, förtroendevalda.

Planen består av tre övergripande mål och av sju målområden med både långsiktiga mål och mer kortsiktiga som ska uppfyllas till 2024. Dessa baseras bland annat på regionens egna utgångspunkter, målen i Agenda 2030, Parisavtalet, nationella miljömål samt andra regionala planer och strategier som bedömts relevanta för ändamålet. Enligt miljöplanen bidrar varje målområde till minst ett av de övergripande målen.

Figur 1. Region Värmlands Miljöplan 2021 - 2024

2. Granskningens resultat

I detta avsnitt presenteras granskningens resultat utifrån syfte och revisionsfrågor som presenterades i inledningen.

2.1 Har Regionstyrelsen säkerställt att det finns rutiner och arbetssätt för att uppfylla kraven i Miljöbalken gällande egenkontroller och sker miljörapportering till tillsynsmyndighet?

Med denna revisionsfråga avses att bedöma om Regionstyrelsen säkerställt att erforderliga arbetssätt och rutiner tagits fram och implementerats så att regionen fullföljer Miljöbalkens (1998:808) krav i enlighet med verksamhetsutövares kontroll och miljörapportering (26 kap. §§ 19–20), samt *Förordning om verksamhetsutövares egenkontroll (1998:901)*. Nedan följer de iakttagelser som gjorts i samband med granskningen.

Generellt sett omfattas samtliga som bedriver en verksamhet av miljöbalkens krav på att planera och kontrollera sin verksamhet för att motverka och förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljö. De verksamheter som dessutom är så kallade tillstånds- respektive anmälningspliktiga (A-, B- eller C-verksamheter¹) ska enligt Miljöbalken även lämna en särskild miljörapport till tillsynsmyndigheten (26 kap. § 20). De allra flesta av Region Värmlands verksamheter är inte anmälningspliktiga eller behöver inget tillstånd, men de som är föremål för kontroller och rapportering hör främst till hälso- och sjukvården, vilket Regionstyrelsen samt Hälso- och sjukvårdsnämnden ytterst ansvarar för.

I granskningen framkommer att en rutin är framtagen som anger vilka bestämmelser i form av lagstiftning, förordningar och föreskrifter som gäller för miljöarbetet i Region Värmland. I samma dokument finns även en sammanställning över vilka beslut och tillstånd som gäller för regionen och som ska rapporteras utifrån till tillståndsmyndigheten varje år. I granskningen framkommer att rutinen behöver uppdaterats då giltighetstiden gått ut, men enligt uppgift från intervjuer är samma beslut och tillstånd fortfarande aktuella.

Regionen rapporterar utifrån sex olika områden till Karlstad kommun (så kallade C-verksamheter), däribland smittrening, konvertering av avfall och helikoptertrafik då de gäller för Centralsjukhuset i Karlstad (CSK). Beslut gällande transport av miljöfarligt avfall tas årligen av Länsstyrelsen i Värmland och gäller för hela regionorganisationen (så kallade B-verksamheter). I granskningen framkommer att Karlstad kommun årligen genomför en inspektion på CSK utifrån sin roll som tillsynsmyndighet. Vid tillfället medverkar representanter från miljöteamet och berörda verksamheter och egenkontrollplaner går igenom.

---

¹ I miljöprövningsförordningen (2013:251) (MPF) är tillståndspliktiga verksamheter markerade med A eller B och anmälningspliktiga med C.

A-verksamheter ska söka tillstånd hos mark- och miljödomstol.

B-verksamheter ska söka tillstånd hos miljöprövningsdelegation vid länsstyrelsen.

C-verksamheter ska verksamhetsutövaren anmäla till kommunen

Avdelningen för hållbar utveckling och miljöteamet har i uppdrag att samordna och lämna in en samlad miljörapport till tillsynsmyndigheten för de verksamheter som är anmälningspliktiga eller föremål för beslut av kommunens miljönämnd. I granskningen framkommer att miljörapporter för 2020 och 2021 har lämnats in och att, när detta skrivs, tas en rapport för 2022 fram.

Som komplement till de tillstånds- respektive anmälningspliktiga verksamheterna där tillsyn sker av tillsynsmyndighet och till vilken en miljörapport ska lämnas in årligen, ska regionen även följa *Förordning om verksamhetsutövers egenkontroll (1998:901)*. Enligt förordningen ska bland annat det organisatoriska ansvaret utifrån miljöbalken vara fastställt, det ska finnas rutiner för kontroll av utrustning och drift, samt en förteckning eller motsvarande för kemiska produkter.

I granskningen framkommer att det är Regionfastigheter, Regionservice och verksamheterna som har det operativa ansvaret och för att löpande kontroller genomförs. Avdelningen hållbar utveckling och Miljöteamet ansvarar i sin tur för att ta fram rutiner för de områden som bedömts vara aktuella för egenkontroller gällande verksamhet som är farlig för miljö och hälsa. Följande rutiner har tagits fram för att fortlöpande genomföra kontroller av utrustning, drift med mera:

Tabell 1. Rutiner för egenkontroll

Benämning	Område
RUT-05724	Egenkontroll bassängbad
RUT-05746	Egenkontroll oljeavskiljare
RUT-05748	Egenkontroll slam/fettavskiljare
RUT-05750	Egenkontroll cistern för bränsle, klass III
RUT-08394	Egenkontroll köldmedium
RUT-09677	Egenkontroll avfallshantering/resurshantering
RUT-10245	Egenkontroll autoklivering
RUT-22961	Egenkontroll kvicksilverhaltigt avfall

Det framgår av respektive rutin att de är uppbyggda utifrån de krav som ställs i förordningen enligt ovan. Regionfastigheter ansvarar för kontroller i de flesta angivna områdena och enligt uppgift är det fastighetsdriften och olika entreprenörer som utför kontrollerna. Rutinerna är kopplade till en särskild databas och verksamheten får automatiska påminnelser om när en kontroll behöver genomföras.

I granskningen framkommer vidare att det finns ett övergripande systemstöd för regionens kemikaliehantering (Chemical Manager/Ecoline), som inkluderar en förteckning över de kemiska produkterna som används i organisationen fördelat per

verksamhet, riskbedömningar samt moduler för bland annat utbildning. Ansvaret för detta är fördelat på HR-avdelningen.

2.1.1 Bedömning

I revisorernas granskning från 2015 rekommenderades den dåvarande styrelsen att ta fram rutiner för egenkontroller utifrån miljölagstiftningen. Under 2018, vid revisorernas uppföljning, pågick ett sådant arbete. Bedömningen idag är att Regionstyrelsen i huvudsak har säkerställt att det finns rutiner och arbetsätt gällande kontroller och miljörapportering, vilket stärker möjligheterna för att uppfylla kraven i miljölagstiftningen. Huruvida lagstiftningen efterlevs i praktiken, utöver det som redovisats ovan, har dock inte ingått att bedöma. Av granskningen framgår att en rutin; "Gällande bestämmelser, beslut och tillstånd" (RUT-13229), behöver uppdateras då giltighetstiden löpte ut 2021.

2.2 Har styrelsen säkerställt att genomförande och uppföljning av det interna miljöarbetet sker på ett strukturerat och ändamålsenligt sätt?

För att besvara denna frågeställning har fokus varit på att granska genomförande och uppföljning av Miljöplan 2021 – 2024, men också övriga beslut i fullmäktige under den senaste mandatperioden som direkt berör det interna miljöarbetet – dessa redovisas i slutet av detta avsnitt.

Som beskrevs i inledningen har Regionstyrelsen det strategiska ansvaret för hållbar utveckling i Region Värmland. Det innebär bland annat ett ansvar att se till att det finns en övergripande struktur för genomförande och uppföljning av miljöplanen och övriga beslut inom det interna miljöområdet som fattats av fullmäktige. Generellt sett torde förutsättningarna att nå uppsatta mål öka om arbetet bedrivs på ett strukturerat och systematiskt sätt.

I denna granskning har det så kallade PDSA- hjulet använts som utgångspunkt för hur en väl fungerande process för målstyrning skulle kunna fungera (se metoddel). De olika momenten i cykeln kan översättas till: *planera, genomföra, följa upp, och förbättra*. I denna granskning är fokus som sagt på momenten "genomförande" respektive "följa upp".

Nedan presenteras de iakttagelser som gjorts utifrån revisionsfrågan.

Genomförande av miljöplanen

Övergripande organisation

Av miljöplanen framgår att det är Avdelningen hållbar utveckling och miljöteamet som ansvarar för det strategiska arbetet kopplat till genomförande av miljöplanen på verksamhetsnivå. Miljöteamet består idag av en hållbarhetschef, tre miljöstrateger samt en upphandlare med inriktning på hållbar upphandling. Regionstyrelsen har

tillfört resurser för arbetet med hållbarhet och det interna miljöarbetet i samband med att miljöplanen antogs i fullmäktige. Enligt uppgift har två tjänster som miljöstrateger samt tjänsten som upphandlare med fokus på hållbara inköp tillkommit. Styrelsen har även avsatt medel för en särskild miljöbudget som kan användas för olika insatser inom området.

Handlingsplan för genomförande

I granskningen framkommer att en handlingsplan som stöd för genomförandet av miljöplanen har tagits fram och godkänts av regiondirektören på regionledningens möte 2021-12-15 (RS/213028). I den framgår att de kortsiktiga målen inom respektive målområde och som gäller fram till 2024 har kopplats ihop med specifika åtgärder. Vidare har en beräknad tid för genomförande angivits för respektive åtgärd tillsammans med utsedda ansvariga utförare i form av arbetsgrupper. Åtgärderna har i sin tur brutits ned till aktiviteter som respektive arbetsgrupper och verksamheter ska genomföra. Handlingsplanens uppbyggnad för varje kortsiktiga mål (2024) kan beskrivas enligt följande:

Tabell 2. Exempel: målområde Resor och transporter

Mål (2024)	Åtgärder (bryts ned i aktiviteter)	Beräknas genomföras	Ansvarig (arbetsgrupper)
<i>Andelen medarbetare och förtroendevalda som reser hållbart till och från arbetet, respektive uppdraget ska öka.</i>	Inför nya förmåner för medarbetare	Kontinuerligt	Arbetsgrupp tjänsteresor och arbetspendling
	Utveckla cykelparkeringar	Kontinuerligt	Arbetsgrupp tjänsteresor och arbetspendling
	Genomför två resvaneundersökningar	2021 och 2024	Arbetsgrupp miljöstrateger

Arbetsgrupper

I miljöplanen framgår att arbets- och avstämningsgrupper bestående av deltagare från verksamheterna är en grundläggande förutsättning för genomförandet och för att nå målen. Idag finns 13 sådana grupper utsedda och var och en är kopplad till ett målområde. Grupperna består enligt uppgift av ca 3–10 personer, rymmer flera olika funktioner och representerar olika verksamheter. Miljöteamet planerar och samordnar aktiviteterna och leder varje arbetsgrupp utifrån handlingsplanen.

Följande arbets- och avstämningsgrupper arbetar med aktiviteter inom respektive målområde:

Tabell 3. Arbets- och avstämningsgrupper

Målområde	Arbets-/avstämningsgrupp
Resor och transporter	<ul style="list-style-type: none"> • Tjänsteresor och arbetspendling • Sjukresor (avst. grupp) • Miljöstrateger
Inköp och resursförbrukning	<ul style="list-style-type: none"> • Upphandling • Cirkulära materialflöden • Avfallshantering • Miljöstrateger
Fastighetsdrift och byggnation	<ul style="list-style-type: none"> • Fastighetsdrift (avst. grupp) • Bygg, inne- och utemiljöer
Måltidsförsörjning	<ul style="list-style-type: none"> • Måltidsförsörjning
Finansförvaltning	<ul style="list-style-type: none"> • Finansförvaltning
Läkemedel	<ul style="list-style-type: none"> • Läkemedel • Medicinska gaser (avst. grupp)
Bidrag, medel och stöd	<ul style="list-style-type: none"> • Bidrag, medel och stöd

Arbets- och avstämningsgrupperna tillsattes 2021 och efter att de verkat i ungefär ett år gjordes en utvärdering genom enkät till gruppdeltagarna i slutet av 2022. I denna granskning har en genomgång av underlaget med svar från utvärderingen gjorts för att få en uppfattning hur detta arbetssätt har fungerat. Den sammanfattande slutsatsen är att grupperna generellt fungerar bra och att de har bidragit till måluppfyllelsen av miljöplanen, men att det finns brister och utrymme för förbättringar. Enligt uppgift ska ett förbättringsarbete genomföras under 2023 och miljöstrategerna ska se över formen, syfte och uppdrag för varje enskild arbetsgrupp.

Genom intervjuer framkommer även att vissa arbetsgrupper och verksamheter har haft svårt att prioritera miljöarbetet då tiden helt enkelt inte räckt till på grund av hög arbetsbelastning i det ordinarie arbetet. I verksamheter som Regionfastigheter, Kollektivtrafik samt Regioninköp finns personella resurser som arbetar med uppdrag tydligt kopplade till miljöområdet. Dessa tydliga/naturliga ingångar uppges saknas i övriga verksamheter som tex hälso- och sjukvården och Regionservice, vilket har medfört att det enligt intervjuade har varit lite svårare att få gehör för miljömålen i dessa verksamheter, även om ekonomiska resurser för genomförandet funnits tillgängliga. Av intervjuerna framkommer även att det ibland upplevs att det finns ett visst motstånd ute i några verksamheter när det gäller att genomföra aktiviteter, även om mandat finns att driva på arbetet. Vidare framkommer av intervjuer samt i

miljöredovisningen 2022 att det inom exempelvis målområdet materialåtervinningsgrad, bedöms behövas erforderliga politiska beslut för att komma framåt och nå målen, då måluppfyllelsen avviker mycket från målet 2024.

Fokusår för genomförandet

Som en viktig del i genomförandet av planen ansvarar även Miljöteamet för så kallade fokusår, där fokusering sker på utvalda förbättringsområden och övergripande mål. Dessa är enligt planen följande:

- 2021: fokus på implementering och kommunikering av planen,
- 2022: fokus på det övergripande målet "Vi använder våra resurser klokt",
- 2023: fokus på det övergripande målet "Vi minimerar våra klimatavtryck",
- 2024: fokus på det övergripande målet "Vi bidrar till hälsosamma miljöer".

Kommunikation

Vid sidan av en god struktur för genomförande är kommunikation av miljöplanen och det interna miljöarbetet viktigt för att tydliggöra och skapa intresse hos målgrupperna som enligt planen är samtliga medarbetare, chefer och förtroendevalda i organisationen. Som beskrevs ovan har inriktningen för det första fokusåret (2021) varit på att göra miljöplanen och målen kända i organisationen. I handlingsplanen framgår vidare att olika kommunikationsinsatser ska genomföras mellan 2022–2024 utifrån de olika fokusområdena för respektive år. Under 2024 planeras en medarbetar- respektive en patientundersökning genomföras avseende regionens miljöarbete.

I den utvärderingen som gjorts av arbetsgrupperna framhåller flera respondenter att de upplever att kunskapen om miljöplanen är varierande bland chefer och medarbetare i verksamheterna och att det behövs mer information för att öka medvetenheten om miljömålen och för att tydliggöra allas ansvar för genomförandet av planen.

Uppföljning av miljöplanen

Generellt sett bidrar uppföljning av mål, indikatorer och aktiviteter till att verksamheter arbetar mer effektivt i enlighet med beslutade mål. För att kunna bedöma måluppfyllelse och resultatet av arbetet bör uppföljning och analys ske med jämna mellanrum.

I miljöplanen framgår att regionens miljöteam ansvarar för sammanställning och analys av tillgängliga data tillsammans med berörda verksamheter. Det framgår även att arbetet följs upp i en årlig miljöredovisning.

I den årliga redovisningen av miljöplanen (Miljöredovisning 2022) görs en sammanfattande bedömning av måluppfyllelsen för de sju målområdena utifrån resultatet för de kortsiktiga målen (2024) innevarande år. Varje mål på kort sikt

jämförs utifrån ett särskilt jämförelsevärde (år) och utvecklingen kan följas över tid. Målen i planen redovisas både kvalitativt och kvantitativt beroende på hur indikatorn är utformad. Det finns även en kommentar till resultatet i varje målområde med bland annat vilka aktiviteter som genomförts under året, samt en sammanfattande del med slutsatser och förslag på utveckling utifrån årets resultat.

Det har även gjorts en uppföljning av handlingsplanen. Det har skett genom avstämning med hjälp av utsedda arbets- och avstämningsgrupper. En uppföljning av åtgärderna har bilagts Miljöredovisningen för 2022. Här återges statusen gällande genomförandet för respektive åtgärd kopplad till de olika målen. I redovisningen över åtgärder anges att de flesta pågår enligt plan, att flera är genomförda och klara, men att några har överskridit tidplanen eller har avbrutits, vilket i längden påverkar måluppfyllelsen.

Övriga iakttagelser

Vid sidan av miljöplanens mål och genomförande så har även en genomgång av styrelsens och nämndernas nämndplaner och årsredovisningar gjorts för att få en uppfattning om de har integrerat miljöplanens mål i sin styrning.

Av granskningen framkommer att styrelse och nämnder (med undantag av Regionala utvecklingsnämnden) har identifierat och valt ut mål från miljöplanen i nämndplanerna utifrån sitt respektive verksamhetsansvar. Dessa återfinns under effektmålet "Hållbar organisation" och resultatmålet "Minskat miljöavtryck". Kollektivtrafiknämndens miljömål återfinns under effektmålet "Attraktivt och hållbart Värmland" med resultatmålet "Minskad miljö- och klimatpåverkan". Kollektivtrafiknämndens mål och indikatorer följer miljöplanen, men effekterna mäts i huvudsak utanför den egna verksamheten.

I styrelse och nämnders årsredovisningar framgår även att målen och resultaten följs upp och redovisas utifrån miljöplanens resultat. I Hälso- och sjukvårdsnämnden saknas dock redovisning för hur resultatet ser ut på nämndnivå i 9 av totalt 13 indikatorer. I nämndens redovisning anges att det pågår ett arbete med att utveckla en särskild uppföljning utifrån hälso- och sjukvårdens verksamheter.

Uppföljning av övriga fullmäktigebeslut med koppling till internt miljöarbete 2019–2022

I en omfattande och komplex organisation som Region Värmland fattas många beslut inom olika politikområden, ibland utifrån skilda förutsättningar och kontext. För att få en uppfattning om vilka beslut som Regionfullmäktige fattat och som knyter an till det interna miljöarbetet har en genomgång av samtliga protokoll gjorts för mandatperioden 2019 – 2022.

I tabellen nedan listas de beslut som relaterar till det interna miljöarbetet och vilken status de har:

Tabell 4. Beslut i Regionfullmäktige med koppling till det interna miljöarbetet

Datum/Dnr	Ärendebeskrivning	Beslut	Status
RF 19-03-17, § 8, Dnr: RS/190683	Motion om att införa en träbyggnadsstrategi	RF 20-06-23, § 167, Svar: Motionen bifalles.	En Träbyggnadsplan är antagen, 2021-04-27, § 95 RS. Målsättning finns i miljöplan.
RF 19-06-17, § 53, Dnr: RS/191594	Motion om ett fossilfritt Värmland	RF 20-06-03, § 69, Svar: "Motion om att inleda en utredning om hur Region Värmland ska uppfylla det nationella målet om att bli en fossilfri välfärdsregion senast år 2045 bifalles" RF 22-04-06, § 42, beslut om målbild för ett fossilfritt Värmland 2045.	Arbetet för ett fossilfritt Värmland 2045 ska ske genom åtgärder inom ramen för Miljöplanen.
RF 21-06-02, § 66, Dnr: RS/211555	Motion angående avfallshantering. I motionen anges bl a att riktlinjer för avfallshantering bör ses över samt att det ska finnas lämpliga utrymmen att källsortera.	Förslag till svar är behandlat i RS 23-03-28 samt i HSN 22-11-11, § 305.	Ska behandlas i RF 23-04-19. Förslaget är att bifalla motionen.
RF 21-09-22, § 107, Dnr: RS/212145	Motion om att genomföra en utredning av engångsprodukter	RF 22-12-07, § 173, Svar: motionen bifalles.	Utredning pågår.

Av tabellen framgår att fullmäktige fattat ett flertal beslut under den senaste mandatperioden som relaterar till det interna miljöarbetet och till den beslutade miljöplanen. Samtliga utgörs av motioner som sedermera bifallits (eller föreslås bifallas) av fullmäktige. Av kartläggningen framgår att en regionövergripande träbyggnadsplan samt ett klimatmål för regionen antagits under 2020 respektive 2022 till följd av de bifallna motionerna. En motion om att utreda regionens användning av engångsprodukter bifölls i december 2022 och ett svar om att bifalla en motion angående avfallshantering har behandlats i Regionstyrelsen i mars 2023.

Vid sidan av fullmäktiges beslut enligt ovan har även Regionstyrelsen beslutat gällande ett hållbarhetsprogram för byggandet av nya Centralsjukhuset samt om ett politiskt initiativ från Värmlandssamverkan 2021 om "Mer Värmland på tallriken", som bland annat handlar om att öka inköp av andelen närproducerade livsmedel och produkter.

Bedömning

Den sammanfattande bedömningen och svaret på revisionsfrågan är att Regionstyrelsen i huvudsak har säkerställt att genomförande och uppföljning av det interna miljöarbetet sker på ett strukturerat och ändamålsenligt sätt. Skälen för bedömningen baseras på de iakttagelser som gjorts i granskningen.

Formen för genomförande och uppföljning anges i miljöplanen med tillhörande handlingsplan och bedöms ske utifrån de grundläggande kriterier som motsvarar en väl fungerande målstyrningsprocess (i enlighet med PDSA-metodiken som redovisades ovan). Miljöplanens mål är uppdelade i långsiktiga målsättningar och i kortsiktiga mål som ska vara uppfyllda 2024. En handlingsplan har tagits fram som anger indikatorer för varje mål med uppdrag och aktiviteter knutna till varje indikator. Ansvariga för genomförandet i form av arbetsgrupper (under ledning av miljöstrateger) har utsetts för respektive mål. Målen följs upp årligen genom en särskild miljöredovisning där indikatorer följs upp och en beskrivning av måluppfyllelse framgår. Under 2022 har även en särskild uppföljning av handlingsplanen gjorts med en bedömning av statusen för uppdrag och aktiviteter som är knutna till respektive mål.

I granskningen framkommer att arbetsgrupperna överlag fungerar bra och bidrar till måluppfyllelsen. Det framkommer även att vissa arbetsgrupper fungerar mindre bra och det av vissa upplevs saknas mandat att driva miljöarbetet ute i verksamheterna. I utvärderingen av arbetsgrupperna ges även uttryck för att medarbetare och chefer i regionen generellt sett har dålig kännedom om deras ansvar utifrån målsättningarna i miljöplanen. Mot bakgrund av detta görs bedömningen att styrelsen kan behöva stärka informationsarbetet och kommunicera chefer och medarbetares ansvar i högre utsträckning.

Vid sidan av miljöplanen har en uppföljning gjorts av övriga beslut som fattats i fullmäktige gällande det interna miljöarbetet. Bedömningen är att besluten tagits med beaktande av miljöplanens mål så långt det varit möjligt, alternativt att de inkorporerats i planen, men att det fortfarande kan finnas risk för målkonflikter och ett mindre effektivt genomförande av miljöarbetet. Med anledning av detta bör styrelsen bevaka att tidigare respektive kommande beslut inom området så långt som möjligt harmoniserar med varandra för att uppnå ett mer stringent och effektivt miljöarbete.

2.3 Har styrelsen åtgärdat de synpunkter som lämnats i tidigare granskningar (om det fortfarande är aktuellt)?

För att besvara denna revisionsfråga har en genomgång gjorts av tidigare genomförda granskningar avseende det interna miljöarbetet, för att ta reda på om det fortfarande är aktuellt att följa upp tidigare rekommendationer, då granskningarna genomfördes då de organisatoriska förutsättningarna var annorlunda.

Som nämndes i bakgrundsavsnittet genomfördes en fördjupad granskning 2015/2016 av konsultbolaget KPMG. I granskningen rekommenderades den dåvarande Landstingsstyrelsen bland annat att:

- Implementera rutiner för egenkontroller,
- Stärka systematiken samt styrningen i landstinget genom att implementera ett certifierat miljöledningssystem,
- Förtydliga uppföljningsprocessen av (dåvarande) miljöplan,
- Definiera och dokumentera vilket ansvar och vilken roll som miljöenheten har inom ramen för landstingets miljöarbete,
- Förankra och informera om divisionernas ansvar för genomförande och uppföljning av miljöpolitiska programmet på ett tydligare sätt.

I den uppföljande granskningen från 2018 konstaterades att Landstingsstyrelsen hade vidtagit åtgärder och påbörjat arbete utifrån rekommendationerna som beskrivits ovan. Det framkom dock att det inte hade införts ett certifierat miljöledningssystem. Det pågående arbetet med förbättrad egenkontroll kunde enligt uppföljningen emellertid ses som ett sätt att stärka systematiseringen av miljöarbetet och därigenom skapa förutsättningar för en framtida certifiering av ett miljöledningssystem.

I denna granskning framkommer genom intervjuer att det inte längre finns någon ambition (i verksamheten) att införa ett övergripande certifierat miljöledningssystem då det inte väntas medföra några större fördelar då dagens arbetssätt i mångt och mycket liknar ett sådant system. Ambitionen är i stället att vara "certifierbara" och försöka motsvara kraven för certifiering².

I den uppföljande granskningen från 2018 framfördes att det kunde finnas en risk med att det saknades en tydlig funktion som arbetar med miljöfrågor ur ett övergripande perspektiv, då den dåvarande miljöenheten upphört som en egen enhet. I denna granskning har framkommit att Avdelningen hållbar utveckling och mer specifikt miljöteamet har ett tydligt uppdrag att arbeta strategiskt med hållbarhets- och miljöfrågor inom regionorganisationen. Regionstyrelsen har också tillfört medel för att anställa mer personal samt en särskild miljöbudget för att stärka genomförandet av miljöplanen.

---

² Inom område Regionfastigheter finns framtagna standarder för miljöarbete och systematiskt energiarbete

Bedömning

Bedömningen är att Regionstyrelsen i huvudsak åtgärdat de synpunkter och rekommendationer som lämnats i tidigare granskningar. Gällande införandet av miljöledningssystem är bedömningen liksom tidigare att det kan vara ett bra verktyg för att stärka systematiken i miljöarbetet ytterligare, men att som verksamheten framhåller, det inte bör anses vara nödvändigt då systematiken kring miljöarbetet stärkts sedan tidigare granskningar.

3. Sammanfattande bedömning

Syftet med denna granskning har varit att bedöma om Region Värmlands miljöarbete bedrivs systematiskt och ändamålsenligt utifrån beslutade mål och lagstiftning, samt att följa upp tidigare genomförda granskningar.

Den sammanfattande bedömningen är att Regionstyrelsen i huvudsak tillsett att Region Värmlands interna miljöarbetet bedrivs systematiskt och ändamålsenligt.

Bedömningen grundas på de iakttagelser som gjorts i samband med besvarandet av aktuella revisionsfrågor. Nedan ges en kortfattad bedömning utifrån respektive frågeställning.

Revisionsfråga	Bedömning
Har styrelsen säkerställt att det finns rutiner och arbetssätt för att uppfylla kraven i Miljöbalken gällande egenkontroller och sker miljörapportering till tillsynsmyndighet?	Ja, i huvudsak. Utifrån de iakttagelser som gjorts är bedömningen att Regionstyrelsen säkerställt att förutsättningarna (i form av rutiner och arbetssätt) för att uppfylla kraven i gällande miljölagstiftning är tillgodosedda. I granskningen framkommer att en rutin behöver uppdateras.
Har styrelsen säkerställt att genomförande och uppföljning av det interna miljöarbetet sker på ett strukturerat och ändamålsenligt sätt?	Ja, i huvudsak. Styrelsen bedöms ha säkerställt att det finns en struktur för en väl fungerande målstyrningsprocess när det gäller momenten "genomförande" respektive "uppföljning". I granskningen framkommer att kommunikation kring ansvar samt att öka medvetandegraden om miljöplanen kan stärkas. I övrigt är det viktigt att styrelsen beaktar och tillser att beslut som tas inom miljöområdet harmoniserar med varandra.

<p>Har styrelsen åtgärdat de synpunkter som lämnats i tidigare granskningar (om det fortfarande är aktuellt)?</p>	<p>Ja, i huvudsak. En uppföljning av tidigare granskningar har gjorts och rekommendationer har stämts av utifrån dagens förutsättningar med ny organisation osv.</p>
--	--

3.1 Rekommendationer

Mot bakgrund av de bedömningar som gjorts utifrån respektive revisionsfråga vill revisorerna ge följande rekommendationer till Regionstyrelsen:

- Tillse att rutinen "Bestämmelser, beslut och tillstånd inom miljöområdet" uppdateras,
- Bevaka och tillse att beslut inom miljöområdet harmoniserar med miljöplanen och vice versa,
- Att stärka kommunikationen gällande innehållet i miljöplanen och ansvaret för genomförandet så att det blir bättre känt bland förtroendevalda, chefer och medarbetare i organisationen.

4. Källor

Skriftliga källor

- Handlingsplan för genomförande av Miljöplan 2021 – 2024
- Miljöredovisning 2022
- Miljörapporter 2020–2021
- Redovisning av status 2022 för Handlingsplan Miljöplan 2021–2024
- Regionfullmäktiges protokoll 2019–2022
- Region Värmlands Miljöplan 2021–2024
- Regionplan 2022 och flerårsplan 2023–2024
- Regionstyrelsens och samtliga nämnders nämnpplaner för 2022
- Regionstyrelsens och samtliga nämnders årsredovisningar för 2022
- Rutiner för egenkontroll (se sid 11)
- Standard för miljöarbete Regionfastigheter
- Styrelse och nämnders reglementen
- Utvärdering av arbetsgrupper (utkast)

Lagstiftning

- Miljöbalk (1998:808)
- Miljöprövningsförordning (SFS 2013:251)
- Förordning om verksamhetsutövares egenkontroll (SFS 1998:901)
- Kommunallagen (2017:725)

Intervjuade funktioner

- Avdelningschef hållbar utveckling
- Enhetschef hållbar utveckling
- Folkhälso- och kulturdirektör
- Hållbarhetschef
- Miljöstrateg med ansvar bl. a. för uppföljning av miljöplan
- Miljöstrateg med ansvar bl. a. för miljörapport och kontroller
- Ordförande i Regionstyrelsen

Frågor besvarade via mejl:

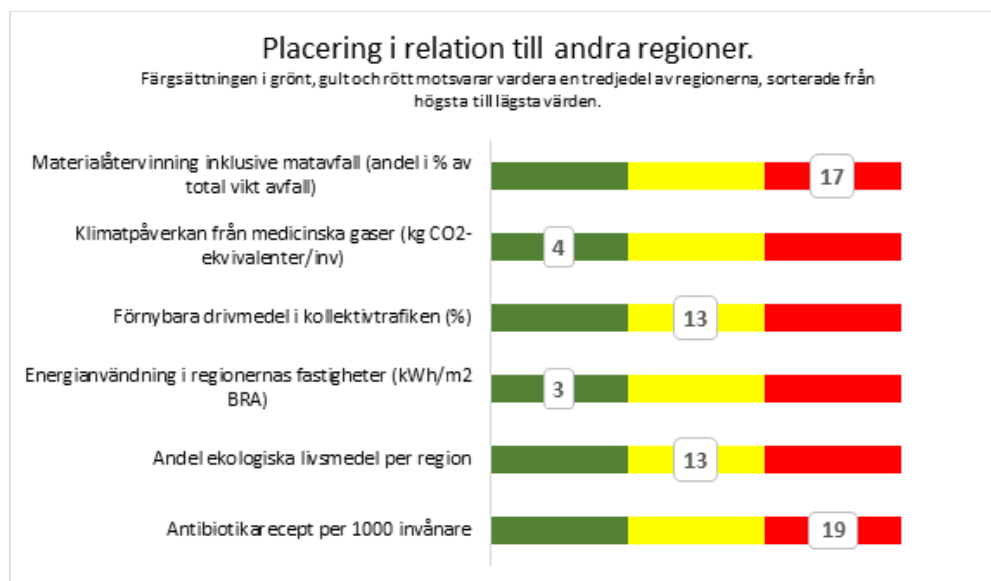
- Driftchef fastigheter
- Fastighetsdirektör
- Fastighetsförvaltningschef
- Områdeschef Regionservice

Bilaga – Måluppfyllelse miljöarbete

Måluppfyllelse för Miljöplan 2021–2024, enligt Miljöredovisning 2022

Målområde	Status	Kommentar
Resor och transporter	Målområdet utvecklas till stor del enligt plan	
Inköp- och resursförbrukning	Målområdet utvecklas inte alls enligt plan	Utvecklingstakten gällande materialåtervinningen är långsam (utfall 24,2 % 2022, mål:55% 2024)
Fastighetsdrift och byggnation	Målområdet utvecklas till viss del enligt plan	
Måltidsförsörjning	Målområdet utvecklas inte alls enligt plan	Ökade priser. Samtliga sex indikatorer går åt fel håll.
Finansförvaltning	Målområdet utvecklas till stor del enligt plan	
Läkemedel	Målområdet utvecklas till viss del enligt plan	
Bidrag, medel, stöd	Målområdet utvecklas till stor del enligt plan	

Region Värmlands placering för respektive miljöindikator inom Öppna jämförelser rapport för 2021.

De förändringar som skett inom respektive område för Region Värmland sammanfattas nedan:

- Sedan 2017 har Region Värmlands placering inom antibiotika dalat från att ligga på plats 6 av 21 till plats 19 av 21. Jämfört med den region som placerar sig först 2021 förskriver Region Värmland 58 fler antibiotikarecept per 1 000 invånare.
- Inom ekologiska livsmedel har Region Värmland bibehållit snarlik gulmarkerad placering sedan många år tillbaka och följer även trenden med en ökad andel ekologiska livsmedel som köps in per år.
- Region Värmland har haft en topplacering inom energiförbrukning länge, det vill säga att regionen varit en av de regioner som förbrukat minst energi per kvadratmeter. Värmland placerar sig fortfarande i toppen, men backar från att ligga på plats 1 år 2020 till plats 3 år 2021.
- Inom förnybara drivmedel i kollektivtrafiken ligger Region Värmland på en snarlik placering jämfört med de senaste åren och följer även här trenden med ökad andel förnybara bränslen i kollektivtrafiken. Topplacerade regioner ligger på 100 procent jämfört med Region Värmlands 97,8 procent.
- Jämfört med föregående år har Region Värmland minskat sin klimatpåverkan ytterligare inom medicinska gaser och behåller sin placering på plats 4. Hög insamling och destruktion av lustgas, förändrade arbetsätt och alternativa metoder för smärtlindring inom förlossningsvården är några av orsakerna till placeringen.
- Inom materialåtervinning har ett stort tapp skett för Region Värmland. År 2016 låg regionen på en grön placering (6 av 21) och har nu fallit ner till plats 17. I och med att materialåtervinningsgraden endast har ökat med en procentenhet under 2022, kan Region Värmland vänta sig att än en gång inneha en röd markering inom denna miljöindikator för Öppna jämförelser 2022.

(Figur med beskrivande text är hämtade ur Region Värmlands Miljöredovisning 2022)

Revisionen är ett demokratiskt kontrollinstrument som på uppdrag av fullmäktige ska granska styrelsens och nämndernas verksamhet samt presentera en revisionsberättelse. I Kommunallagen fastslås att revisorerna bland annat ska granska:

- Om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.
- Om räkenskaperna är rättvisande, samt
- Om nämndernas interna kontroll är tillräcklig.

Vidare genomför revisorerna fördjupade granskningar inom områden där det finns betydande risker som kan medföra allvarliga konsekvenser.

Region Värmlands revisorsgrupp består av sju revisorer som utses av Regionfullmäktige. Revisionen biträds av sakkunniga vid regionens egna revisionskontor samt av upphandlade revisionsbyråer.

Information om revisionen och revisionsrapporter hittar du här: [Revision - Region Värmland \(regionvarmland.se\)](https://regionvarmland.se)
